

Mit Forhold

hos de syv Misbdædere,

som bleve henrettede

den 28de Junii 1817,

forteligen beskrevet

af

N. Fenger,

Praest ved Vor Frelfers Kirke paa Christianshavn.

Kjøbenhavn, 1817.

Trykt hos og forlagt af Directeur J. S. Schulz,
Kongelig og Universitets-Bogtrykker.

Die Reichs

von der Reichs

von der Reichs

von der Reichs

von der Reichs

von der Reichs

von der Reichs

von der Reichs

von der Reichs

von der Reichs

Forerindring.

Da jeg Dagen efter de syv Misbæderes Hensrettelse havde aflagt mundtlig Beretning til S. T. Herr Biskop Minter om mit Forhold ved denne Leilighed, bad Han mig skriftligen at optegne, hvad jeg nu havde sagt Ham, da Han ønskede at forvare det ad Acta. Dette gjorde jeg, men ventede ikke, at det skulde være blevet bekendtgjort ved Trykken. Nu derimod nødes jeg dertil, da jeg hører, at noget af hvad jeg har talt ved denne Leilighed er med mange Misforstaaelser kommet ud blandt Publicum,

Seg

Seg vil imidlertid tænke, som der staaer
i Psalmen No. 300 i den evangeliske Psalme-
Bog:

Dm end min bedste Ibræt her
Miskjendes tit af Menneſker,
Seg vil dog ei forſage.
Uvidende, Du ſeer min Daad;
Du ſeer mit Hjertes ſkiulte Raad:
Kan jeg kun Dig behage,

Hvi ſkulde jeg da klage?

Fredagen den 27de Junii 1817 Kl. 8te om Aftenen
kom Herr Agent og Ridder Weybel til mig, og
bad fra Politie=Ministeren, S. T. Herr Geheim=
Conferentsraad v. Kaas, Præsident i det Konge=
lige Danske Cancellie, at jeg i Overensstemmelse
med Hans Majestæt Kongens allernaadigste Befal=
ling: "at en Præst skulde sendes til de syv Mis=
dædere, som Morgenen derefter skulde henrettes,"
ufortøvet vilde møde hos Samme paa Kvæst=Hu=
set, og, om nogen iblandt dem ønskede det, da
meddele dem Alterens Sakramente.

Jeg svarede, at, i hvor tungt det end vilde
være mig, da jeg aldrig tilforn havde seet nogen
Henrettelse, mindre som Præst været tilstede ved
samme, saa var det dog min Pligt at adlyde; jeg
gik ind i mit Kammer, bad til Gud, at Han vil=
de skjænke mig Wiisdom, Frimodighed og Styrke
til at udrette den Gjerning, der nu var mig be=
troet,

troet, og i Tillid til den Gud, der har hjulpet mig at overvinde mange Vanskeligheder i Verden, gif jeg med Roelighed mit tunge men vigtige Kald imøde.

Herr Agent Weybel havde da den Godhed frax at ledsage mig til Dvæst-Huset, og at hjælpe mig ind igjennem Bagten.

Efter at jeg nu havde haft den Tre at hilse Hans Excellence Herr Geheimeraad v. Kaas, der var forsamlet med adskillige andre Herrer i Directions-Stuen, kom jeg over til de syv Misbædere; ikke i et mørkt Fængsel, hvor Jern-Gitter ikkun tillader det halve af Dagens Lys at indtrænge; men paa een af Dvæst-Husets høie, lyse og rummelige Syge-Stuer, hvor de gif ubundne og uden Jern, men under stærk Bevogtning af Militaire og Politie, baade inde i Stuen og uden for samme.

Jeg hilste dem nu og sagde, at det var efter Befaling, at jeg kom til dem; kuns gjorde det mig endt, at det var ved saa sørgelig en Leilighed; men at jeg intet ønskede inderligere, end at jeg maatte være saa lykkelig, at kunne gavne dem i deres sidste Dieblikke, og at blive et Middel i Guds Haand til deres Sjæles Vel og deres evige Frelse!

Da jeg, efter at have talt dette og noget mere med dem i en kjerlig og medlidende Tone, syntes

at

at have vundet deres Velvillie, sagde jeg: Der er een Ting, paa hvilken jeg nu maa gjøre Eder opmærksomme. Det skeer ofte, at den største Nød og Gjenvordighed, de allertungeste Omstændigheder, som møde os i Verden, ja selv de groveste Forbrydelse vendes af Forsynet til Gavn for Mennesket.

Jeg søgte at oplyse dette ved Josephs og hans Brøders Historie. Joseph blev solgt som Slave, han førtes bort som Træl til Egypten. Endmere han blev siden af Potiphar, som en grov Forbryder, endskjønt han var ganske uskyldig, fæstet i Fængsel. Gud tillod det, uagtet han ikke havde Behag deri; men vidste at vende det til Gavn for Joseph selv, der siden blev ophøiet til den største Mand i Landet næst Kongen; til Gavn for det hele Egyptiske Folk, der ved ham blev reddet fra en skrækkelig Hungers-Nød; til Gavn for hans ugudelige Brødre, der havde solgt ham til Slave, da disse med deres hele Familie af ham bleve forsørgede i den dyre Tid.

Nu gif jeg over til at gjøre dette frugtbart for Misbæderne og sagde: Saaledes ønsker Forsynet endnu at vende de grove Forbrydelse, I have begaaet til Gavn for Eder selv. I vare tilforn faldne dybt; men Gud tillod, at I faldt endnu

nu dybere. Han vilde, at I skulde blive opmærksomme paa Eders grove Forbrydelser, ikke undskyldte Eders Feil, eller tænke som Pharisaeren fordom, jeg takker Dig Gud at jeg ikke er som andre Menneſker; men ledes til Forbedring, og ſige, med ydmyge og bøiede Hjerter ſom Tolberen: Gud vær mig Synder naadig! Nu kommer det an paa Eder ſelv, om I ville ſøge Naade i den Orden, ſom Gud har foreſkrevet, nemlig ved en ſand Omvendelſe og Troe paa Jeſum; thi Han har beſalet, at der ſkal prædikes i Hans Navn Omvendelſe og Syndernes Forladelſe for alle Folk, og om Ham vidne alle Propheter, at hver den, ſom troer paa Ham, ſkal bekomme Syndernes Forladelſe i Hans Navn. Det er da mueligt for Eder endnu at blive frelſte. Endnu kunne I ſaae Naade hos Gud og blive evig lykkelige. Guds Ord forviſer Eder derom. Paulus ſkriver i Tim. 2, Gud vil, at alle Menneſker ſkulle blive ſalige og komme til Sandheds Erkjendelſe.

Jeg oplyſte dette med Noverens Exempel, der var forſkæftet tilligemed Jeſum; og nu ſaae jeg, til min ſtore Forundring, et Par Laarer at liſte ſig ned ad den Miſdæders Kinder, ſom jeg foreſtilte mig at have været een af de værſte, nemlig Johannes Lagerløw Trap. Dette opmun-

trede

trebe mig til at blive ved at tale, med endnu større Iver end tilforn, og jeg bemærkede snart, at Johan Ludvig Arenz var overmaade vemodig, og at Johan Petersen med Tilnavn Dovehals flød i Taarer.

Jeg gjorde nu en Bøn for dem til Gud om deres Synders Forladelse, og afverlede siden med at tale til dem, og at give dem Veilighed til Samtale baade med mig og indbyrdes med hverandre. Saaledes sagde Een af dem: der er dog ingen bleven indebrændt. Jeg svarede: det veed jeg ikke med Visshed; men selv saae jeg, at et uskyldigt Menneſke, en Brand-Karl, ved en Feiltagelse blev ſkudt, da han tog nogle Tagſteen af og nedlod et Kæb for dermed at optrække en Sprøite-Slange; han havde Kone og Børn. Dovehals gav nu et dybt Suk, og var meget vemodig. Siden efter beklagede han flere Gange høit, ſaa Bagten kunde høre det, at det var Ham, der havde ſtuffet Ild og været Formand for de andre; de fleſte tilſtode, at de havde fortjent den Dom, de havde ſaaet; men nogle bemærkede, at der vare Andre, ſom havde gjort det ligesaa grovt. Jeg svarede: Paulus ſkriver Rom. 14, 12: Enhver af os ſkal gjøre Gud Regnſkab for ſig ſelv. Vi ſkulle altsaa ikke gjøre Regnſkab for Andre; ſaa længe

Iænge vi endnu ville undskyldte vore Feil, ville sammenligne os med Andre, som vi troe at være grovere Forbrydere, eller ansees for bedre end vi virkelig ere, saalænge ere vi heller ikke beqvemme til at modtage Forsikkring om vore Synders Forladelse. Salomon siger derfor Ordspr. 28, 13. Den, som skjuler sine Overtrædelser, skal ikke have Lykke; men den, som bekjender og afstaaer fra dem, han skal faae Barmhertighed.

Men sagde een af Misdæberne: jeg var dog ikke kommen til at døe, dersom ikke en Tugt-Huus-Fange havde vidnet falsk om mig. Jeg spurgte: hvorledes da? Jo, svarede han, thi han vidnede, at jeg havde stulket Gld, og det har jeg ikke gjort. Nu vilde jeg nødig, at han med et Nag i Hjertet til denne Fange skulde gaae Døden imøde; jeg sagde derfor: Det er mueligt, at han har troet, at det var sandt, hvad han vidnede. Du var dog formodentligt paa Værk-Løftet? — Ja. — Hvad skulde Du vel der? Han har troet, da han saae Dig gaae derop, fort før Glden udbrød, at Du havde været med at antænde Samme; desuden har Du jo dog gjort Dig skyldig i Oprøret, ligesaa vel som de andre. Dette tilstod han og var, saavidt jeg kunde mærke, overbeviist om, at han havde for-tjent den Dom, han havde faaet.

Efter saaledes at have talt med dem omtrent i et Par Timer, sagde jeg: Nu har jeg Gøet at spørge Eder om; men jeg vil bede, at I ville svare mig ganske frit; thi i denne Henseende skal ingen Evang paa nogen Maade finde Sted; jeg overlader ganske til Eder selv, hvad I ville beslutte. Jeg spurgte da: Er der nogen iblandt Eder, som ønsker at annamme Alterens Sakramente? Trap svarede strax: jeg ønsker det inderligen, og fire af de Andre bade om det Samme; jeg optegnede deres Navne, hvilke vare følgende:

- 1) Johannes Lagerløw Trap.
- 2) Joh. Petersen med Tilnavn Dovehals.
- 3) Johan Ludvig Areng.
- 4) Jens Christensen Mellørup.
- 5) Johan Carlsen.

Derimod sagde:

- 6) Hans Pedersen Slaglille strax: jeg ønsker det ikke, og ligeledes
- 7) Lars Pedersen.

Jeg svarede: det kommer aldeles an paa Eders egen frie Villie.

Nu advarede jeg mod Alterens Sakramentes Misbrug, og gav dem i Korthed en Anviisning til at bruge det retteligen.

Dere

Derpaa holdt jeg en Skrifte-Tale til dem over 1 Corint. 11, 28. Hvert Menneſke prøve ſig ſelv, og ſaaledes æde han af Brødet og drikke af Kalken. Strax ved min Ankomſt havde jeg bedet Miſdæderne at ſidde paa 2de Bænke, hver paa ſin Side af et langt Bord; diſſe havde jeg før Skriftemaalet ladet flutte noget fra Bordet, ſaa at jeg kunde gaae imellem dem og det, og ei ſkulde hindres enten ved Abſolutionen eller ved Sakramentets Uddeling; paa diſſe Bænke ſadde Miſdæderne, og, efter at jeg havde talt noget om, hvor vigtig det ogſaa nu maatte være for dem paa en beſynderlig høitidelig Maade at erindre ſig Jeſu Liddeleſe og Død, ſang jeg Verſene for, og ſiden efter Communionen, og conſacrerede Alterens Sakramente med al den Høitidelighed, der under diſſe Omſtændigheder var mig muelig. Ikke allene herſkede under denne Forretning, ſom hele Tiden, megen Roelighed og Orden, men ogſaa ſporede jeg hos de fleſte af Miſdæderne en dyb Følelſe.

Da denne høitidelige Handling gansſke var til Ende, gav jeg mig paa nye i Samtale med dem, og ſpurgte, om de ei havde Lyſt til noget, hvorved de kunde vederqvæge ſig. De ſvarede mig, at de onſkede at ſaae nogen Mad, da de ei havde ſpiift til Aften; jeg bad Bedkommende at beſørge dette,

bette, samt at enhver af Misbæderne maatte faae et Glas Biin, hvilket det ifølge Kirke-Ritualen er Præstens Pligt at paasee; jeg havde desuden selv hørt, at Politie-Ministeren havde givet Ordre dertil. Tvende af Misbæderne bade mig derpaa, at jeg vilde søge at udvirke for dem, at de maatte faae deres Kjerester i Tale, af hvilke den ene var i Tugt-, og den anden i Forbedrings-Huset. Jeg spurgte dem: hvortil nytter denne bedrøvelige Afseend? Den vil gjøre et meget usorbeelagtigt Indtryk paa Eder selv, og den kan let skade disse Fruentimmer. En 3die af Misbæderne bad mig at udvirke, at han maatte faae ovenomtalte Tugthuussfange i Tale, som han atter sagde at have vidnet falsk om ham; jeg søgte at overtale ham til at afstaae fra sit Ønske; men han blev ved at bede mig derom og svarede: jeg vilde dog raade ham, at han ei en anden Gang skulde gjøre falsk Eed. Nu gav jeg efter for Misbæderens Bønner, og gik strax hen til Directionen for Tugthuset, som jeg fandt i det borgerlige Exerceerhuus, for der at indlægge Tugthuus-Fangerne om Natten. Jeg foredrog Sagen, efter Bøfte, for Directionens Medlemmer; men de vare af samme Tanker, som jeg tilforn, altsaa at det ikke var raabeligt, at det blev bevilget, saa meget mindre, som det ikke var
 deres

deres ægte Koner, med hvilke de ønskede at tale, men vel mueligt Fruentimmer, med hvilke de tilforn kunde have staaet i en utilladelig Forbindelse. Eigesaa lidet fandt Directionen det raadeligt, at Misbæderen fik den Tugthuus-Fange i Tale, som han havde ønsket, da det let kunde give Anledning til Klammerie. Man bad mig derfor at svare, at det var noget, som Stand-Ketten maatte have bevilget; nu kunde det ikke lade sig gjøre.

Med Taalmodighed fandt de sig i dette Uflag; jeg talte nu noget mere med dem; men, da jeg mærkede, at de vare endeel udmattede, spurgte jeg dem; om de ikke havde Lust til at sove noget i Nat. De svarede: Dertil trænge vi høiligen; thi vi have ikke sovet i to Nætter; jeg anviiste dem da nogle Senge med Madratser, som stode i samme Værelse, sagde dem god Nat, ønskede at de dog maatte faae nogen Søvn, og lovede, at jeg skulde være tidligt hos dem Morgenen efter. Da jeg kom hjem, var Klokken 11. Nu eftersaae jeg de Anordninger, som handle om Præstens Tjeneste hos Misbædere, som jeg vel kjendte, men dog maaskee ikke havde seet paa i 30 Aar. Jeg gik til Sengs Kl. 12 om Natten; men enhver, der føler noget ved sine lidende Medmenneskers Nød, vil letteligt giette, at jeg ikke kunde sove. Den Tid,

jeg laae vaagen, nyttede jeg til at tænke paa de Taler, som jeg skulde holde om Morgen, og at overlægge, hvorledes jeg vilde forholde mig paa Retter-Pladsen.

Den 28de Junii Kl. 5 om Morgen kom jeg igjen paa Kvæsthuset. Een af Misbæderne laae endnu i Sengen, men stod strax op, saasnart han saae mig i Døren, og kom tilligemed de andre venlige hen imod mig. Jeg spurgte, om de havde sovet noget om Natten, hvortil de svarede ja. Naturen, tænkte jeg, har dog sit Krav, i hvilken Stilling end Menneffene komme, og sagde, at det glædede mig, om de vare vederqvægede ved denne Søvn. Efter nu at have haft nogen Samtale med dem, bad jeg dem sætte sig ned, og holdt en Tale til dem, over 2 Corinth. 5. 20. Vi ere Sendebud i Christi Sted, ligesom Gud selv formaner Eder formedelst os, vi bede i Christi Sted, lader Eder forlige med Gud.

Bed denne Tale følte jeg selv meget, og mærkede snart, at den var ikke uden Virkning hos Misbæderne.

Da jeg igjen havde indladt mig i Samtale med dem, og havde hørt, at de ønskede at faae Kaffe, bad jeg, at denne maatte gives dem, og siden efter et Glas Wiin til enhver af dem. Me-
dens

dens de nøde dette, gif jeg ud i Gaarden for at trække frisk Luft, da jeg, uagtet et Par Vinduer tilfidsst vare blevne oplukte, dog fandt det meget beklumret i dette store Bærelse. Aldrig saasnart saae Inspections-Officeren ved de militaire Syge-Stuer paa Dvæst-Huset Herr Capt. Voigt mig i Gaarden, før Han paa den venstkabeligste-Maa-de indbød mig til sig. Da jeg havde været noget hos Ham, kom der et Bud over til mig, som sagde, at Lars Pedersen, der om Aftenen tilforn ikke ønskede at communicere, nu bad inderligen at jeg vilde meddele ham Alterens Sakramente; jeg gif strax over til ham, og mødte paa Weien Politie-Directeuren Hr. Justitsraad Svidberg, foreskillede Ham Sagen, og bad, at Misdæderens sidste Ønske maatte opfylbes. Han svarede mig: Det kan vel gaae an, skjønt det er den yderste Tid; men for al Ting skynd Dem; thi Misdæderne burde nu snart være paa Retter-Pladsen. Da jeg kom ind til Lars Pedersen, gjentog han selv meget alvorlig og indstændig sin Begjering om, at han maatte nyde Alterens Sakramente; jeg talte da noget med ham, gjorde de nødvendige Forberedelser, holdt en kort Skrifte-Tale til ham, og meddeelte ham Sakramentet. Efterat denne Forretning var forbi, sagde jeg endnu et Par Ord til

til ham, men mærkede i det samme, at nogle af Soldaterne, der havde Vagt, begyndte at liste sig ud af Værelset, hvilket og Misdæderen saae med et angestfuldt Blik. Saasnart jeg havde sluttet, blev Vagten sat i behørig Orden, for at escortere Misdæderne, og Politie-Directeuren sagde til dem: Ja Børn! nu maae I gaae.

Da alting var ordnet, gik Han iforveien; jeg fulgtes med Ham igjennem Dvæst-Husets Have ud ad en Laage til Retter-Pladsen, som var tæt bag ved Dvæst-Huset. Her sad Stand-Retten ved et Bord, der var belagt med et grønt Klæde. Ved Enden af Samme stillede jeg mig, lidet bag ved, hos Politie-Directeuren. Da Misdæderne nu vare ankomne paa Pladsen, og Dommen var oplæst for dem, samt den Kongelige Confirmation paa Samme, bleve de overleverede til Kongens Foged, for at Executionen skulde udføres. Nu traad jeg frem til dem, og, da Hensrettelsen maaskee vilde have vedvaret en heel Time, om jeg skulde have talt nogenlunde udførligt til hver især, valgte jeg hellere at holde een Tale til dem alle over de Ord Ezechiels 33, II: Saa sandt jeg lever, siger den Herre Herre, jeg har ikke Behag i den Ugudeliges Død; men deri at han omvender sig fra sin Vei, at han maa leve.

Nu gjorde jeg en meget alvorlig og inderlig Bøn for dem til Gud om Tilgivelse for alle deres Synder og om Naade til, ved den rette Troe til Jesum, med Frimodighed at kunne gaae Død og Ewigheid imøde. Da denne var til Ende, bleve Middæbertte opstille i den Orden, i hvilken de skulde henrettes, saa at den groveste Forbryder Dovehals kom tilfødt; nu bleve de efterhaanden aflædte; jeg talede et Par Ord til enhver isæt, og sagde en kort Sentens til dem, naar de lagde deres Hoved ned paa Blokken. Saaledes til een: Beed; som Din Forløser fordem bad: Fader i Din Haand befaler jeg min And! og i det jeg sagde det sidste Ord, faldt hans Hoved. Til en anden sagde jeg: Kom Jesum Christum ihu, som er opreist fra de Døde! o. s. v.

Endeligt kom det til den syvende, til Dovehals, der steds i den Tid, jeg talede med ham, havde været meget vemodig. Han tog mig venligt i Haanden, takkede mig for det Ord, jeg havde talet til ham, og sagde: Gud skal velsigne Dem og Deres! Nær havde mine Følelser nu gjort mig stum; men jeg fattede mig igjen, og svarede: Jeg har blot gjort, hvad der var min Pligt. Sid det Evangelium, jeg har forkyndet Dig, maa blive mægtigt til; at gjøre Din Sjæl evig salig! Nu lagde

lagde han sig ned paa Blokken, og, da jeg tilraabte ham: Bed som Tolderen fordem bad: Gud vær mig Synder naadig! blev dette Ord det sidste, han hørte her i Verden.

Maatte jeg nu have været saa lykkelig, at gavne nogen af disse Misbædere i deres sidste Timer, da har jeg en Løn, som langt overgaaer den, jordisk Roes og Berømmelse kan forskaffe, og jeg vil komme til at takke Gud derfor i en grændseløs Ewigbed.